



*Шоно эл, порым да гим бер!*

Будь готов/

# ЯМДЕ ЛИЙ

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

0+

## ШОНАНПЫЛ ТҮСАН ЭЛНА



12 июнь – Российын  
кечыже.

Марий Эл – Российын ик изи ужашыже. Тушто марий, руш, татар, одо (снимкыште), чуваш да моло калык ик ой дене ваш келшен илат. Койыш-шоктышышт, илыш-йўлашт, йылмышт, шонанпыл тўсан вургемышт ойыртегалт гынат, шочмо элым йўратымаш иктыш уша. Кугурак-влакым ончен, самырык тукым икте-васылан полшен, келшен илаш тунемеш. Тўрлў пайремыш пырля погынен, усталыкыштым ончыктен, икоян улмыштым пенгыдемдат.

17 июнь марте «Ямде  
лий» газетлан шулдырак ак –  
316 тенгеат 68 ыр – дене возалташ  
вашкыза.

Индекс – П4696.

**ПОДПИСКЕ**

Рекламе.



## «Визытанлан» палат

Мо тыгае «Лүдыкшыдымылык школ»? Тушто момыштат? Кужәнер посёлкышто йоча-влаклан ешартыш шинчымашым пуышо рүдерысе туризм да краеведений секцийыш коштышо ўдыр-рвезе-влак нине йодыш-влаклан вашмутым «визытан» отметкылан палат. Вуйлатышышт – З.Н.Пайдыганова. Нуно «Лүдыкшыдымылык школ» («Самырык утарыше») республикысе таңасымашке ушненыт. Утарыше да пожарный лийын онченыт: икымше польшышым пуэныт, тулым ылыжтен да писын йортен моштымыштым тергеныт, укшла гыч носилкам тодыныт да моло вере таңасеныт. Кугурак да изирак ийготан йоча-влак (снимкыште) шке тўшкаштышт сенгышыш лектыныт.

Л.ГРИГОРЬЕВА ямдылен.

Фотом рүдерын архивше гыч налме.

## Российысе увер

14 ияш деч кугурак-влак, #МЫВМЕСТЕ тўнямбал премийым налын кертыда. Йодмашым 5 июль марте колтыман. Тўрыс уверым премия.мывместе.рф сайтыште лудса.

16 ияш деч кугурак ийготан ўдыр-рвезе-влакым «ФормART» стрит-арт фестивалыш ушнаш ўжыт. Сўретым сўретлыман да 7 июль марте йодмашым колтыман. Тўрыс уверым formartpfo.ru сайтыште ончыза.

12-17 ияш йоча-влак тўшкан але шкетын «Яр-марка профессий» всероссийский конкурсыш ушнен кертыт. 3 минут наре шуйнышо видеом войзен, berezina@rgdb.ru адрес дене 30 июнь марте колтыман.

## Марий Элысе увер

24-28 июньышто «Сосновая роща» каныме да тунемме базыште республикысе туризм слёт эртаралтеш. Ўдыр-рвезе-влак шкетын да тўшка дене тўрлө таңасымаште вийыштым тергаш тўналыт.

12-35 ияш-влак «Святыни земли Марийской» республикысе конкурсышко ушнен кертыт. Черкым, монастырьым, памятникым фотош, видеош войзыман але презентацийым ямдылыман да 15 октябрь марте колтыман. Тўрыс уверым «ВКонтакте» соцкылысе «Паломническая служба «ЕЛЕОН» тўшкаште лудса.

Йошкар-Олаште «Южный», Сомбатхей микрорайонысо пляжлаште да Нолька ял воктенысе каныме верыште йўштылаш лиеш. Кельштарыдыме верыш йўштылаш пурышо-влаклан 1500-2000 тенге штрафым тўлыктат.

## Поро паша



Илышыште кажне профессий кўлешан. Полицейский-влак лүдыкшыдымылыкым эскерат, пожарный-шамыч тул деч аралат, эмлызе-влак тазалык верч азапланат. Мыят медшўжар лияш шонем. Енлан польшышым пуымаш – тиде поро да куаным кондышо паша. Шонымашем шукталтеш дыр, шонем.

Ирина УРАЗАЕВА.

Морко, Шўргыял.

## Ковам – кидмастар

Мыйын ковам, Любовь Аркадьевна – пеш поро ўдырамаш. Тудо кидпашалан мастар: курчак-влакым ышта да мотор марий вургемым тўрла. Ковам пакчасаскам ончен кушташ йўрата. Тудо ик ганат яра ок шинче. Ковамым йўратем да пагалем.

Лиза САВИНОВА.

Волжский, Карай.

Поро паша кок ўмыран.

Калыкмут.

## Кечат модеш

Кенежым ме, тўшкан погынен, тўрлө модыш дене модына. Тыге веселарак. Команде дене шелалтын модмо годым иктыже сенгышыш лектеш гын, вашла огына сыре. Вет ме йолташ улына. Южгунам тыге чучеш, пуйто кечат мемнан дене модеш. Теве онча, теве шылеш.

Полина АЛЕКСЕЕВА.

Морко, Коркатово.





*Книгал  
йöратылаш  
ваш мутдыло  
нигунал  
огеш лий.*

**П.Дашкова.**

Советский район Шнаран селасе книгагудо-тоштер уста серызе, драматург, журналист А.С.Крупняковын лүмжым нумалеш. Ик төнежыште библиотеке ден музей верланеныт. Тидыже историйым, тўвырам

шымлаш да лудаш йöратыше ең-влакым иквереш погаш кугу йöным ышта. Книгагудым Е.П.Ягодарова вуйлата.

– *Елизавета Петровна, книгагудо-тоштерлан МАССР-ын калык писательже Аркадий Крупняковын лүмжым кунам пуымо?*

– 1988 ий октябрьыште Шнаран яллан 400 ий теммылан пöлеклалтше

пайрем эртаралтын. Тушко книгагудат ушнен. Мероприятийышке Аркадий Степановичым үжмö. Тылеч вара библиотекин пашаже серызын лүмжö дене чак кылдалтын. Тудын илыш корныжым, усталык пашажым шымлымаш мемнан ик эн тўн сомылна лийын. 2004 ий 22 майыште «Селан тўвыраже 2003-2005» целевой программе почеш библиотекем книгагудо-тоштерыш савырыме. Аркадий Крупняковын шонымашыже шукталтын: шочмо селаштыже тоштер

### #У\_мутым\_тунемына

**Флешбук** – Интернетысе книга флешмоб, соцкыллаш текстын ужашыже-влакым верандымаш, йöратыме книгалан пöлеклалтше лаштыкым почмаш да тушко йолташ-влакым үжмаш.

**Булл-марк** – книгалан тўрлö чиян закладке. Тушан произведенийым чын лудмо нерген ойкангашлам, у книга-влак нерген уверлам савыктат. Мутлан, «Лудаш кушеч тўналаш?», «Умбакеже мом лудаш?» Булл-маркым книгагудо, савыктыш пöрт пашаен-влак книга көргышкö пыштат.

– *Аркадий Крупняковлан пöлеклалтше ятыр мероприятийым эртаредат, очыни.*

– 2019 ийыште серызын 100 ияш лүмгечыжлан пöлеклалтше кугу акцияым эртаренна. Ялыште Аркадий Степановичым

шарныше-влак эше улыт. Нунын каласкалымыштым войзенна да «Аркадий Крупняков – Шнаран селаште» видеомыштенна. Крупняков кече, Крупняков лудмаш йоча ден кугыең-влакым иквереш чумырат.

– *Пандемийлан көра паша радамда вашталтын мо?*

– «ВКонтакте» соцкылысе тўшкаштына кугу

пашам шуктена. Серызе-влакын илыш корныштлан, сылнымут пашаштлан пöлеклалтше презентацийым, видеослайдым ямдылена. Тўрлö теме дене онлайн-марафоным эртарена. Йоча книга арня, Агния Бартон кечыже, Пушкин лудмаш – үдыр-рвезе-влакын ик эн йöратыме мероприятийышт. Тений Науко да технологий идалыкклан кугу верым ойырена. Йоча ден самырык-влакым, кугыең-шамычымат лудаш шўмандаш тыршена. Акциялашке ушнаш таратена.

– *Шнаран книгагудышто кок ушем уло. Нунын дене палдарыза.*

– 7-11 ияш йоча-влакклан «Родничок» ушем пашам ышта. Шўм-чоным пойдарымылан кугу тўткышым ойырена. Шнаран ялысе йўлам шымлена. Кугурак ийготан-влакклан «Висвис» ушем уло. Тушко марий да руш йўлам жаплыше, сылнымутым йöратыше-влак коштыт.

**Х.АЛЕКСАНДРОВА** мутланен.

**Фотом книгагудын архивше гыч налме.**

## А.С.Крупняков «ила»



#Книгагудо-чон\_поянлык\_рүдер

тер почылтын.



логалыныт. Нуно И.С.Палантай лүмеш тўвыра да сымктыш колледжын калыкле сымктыш гимназийыште художественный направлений дене ешартыш шинчымашым налыт.



Чулпанын сўретше.

Конкурсшто 19 эл гыч 4 тўжем 500 йочан сўретшым акленыт. Йоча-влак беларус калык йомак-влак почеш сўретлам келыштареныт. Нунин пашаштым кучылтын, йомак книгаг сорастареныт да савыктеныт. Тыгай конкурсым Российысе сўретче-педагог-влакын ушемышт ий гыч ийыш эрара.

## Сўретышт – йомак книгаште

Мари́й Э́л гыч кум тунемше Роман Кошкин, Чулпан Гайнутдинова (нуным снимкыште ужда) да Анастасия Калугина «Сказки народов России и мира глазами детей» VIII тўнямбал сўрет конкурсшто 50 сеныше радамаш



Романын сўретше.

**В.ГОРОХОВА.**  
Авторын фотожо.

## Чузаем – поэт

Монгысö книга шорлыкыштö ятыр книга уло. Эн шергаканже – чузаемын ойпогыжо-влак. Чузаем – ачамын изаже Альберт Васильев. Изийем годым, унала толмекше, тудо почеламутшо-влакым лудын. Чыла умылен омыл гынат, тыгай вашлиймаш книгаг лудаш кумылан ден.

**Ярослав ВАСИЛЬЕВ.**  
Морко, Зеленогорск.



С.Г.Чавайн лүмеш Национальный библиотекеште «Мари́й Э́лысе книгагудо тонеж-влак да нунин пашаенгышт» республикеке конкурсым иктешленыт.

Увер

### Сенгыше-влак:

«Эн сай рүдö библиотеке» тагас – **Звенигово олесе книгагудо.**  
«Эн сай пашаен» тагас – **У Торъял рүдö модельный книгагудо гыч Ксения Лебедева.**  
«Эн сай изи библиотеке» тагас – **Оршанке район Табашино селесе книгагудо.**  
«Изи библиотекеын эн сай пашаенже» тагас – **Йошкар-Оласе 29-ше номеран книгагудо гыч Ксения Акилбаева.**

## Колумб возаш кумылан ден

– Мый почеламутым лудаш йöратем. Сылнын лудмаш конкурслаште ятыр сенгышем уло, – ойла Волжский район Карай школын 3-шо классшым тунем пытарыше Даниил РОМАНОВ (снимкыште).

Рвезылан В.Колумбын сылнымутшо-влак келшат. Колумб лудмашке ий еда ушна да сенышыш лектеш.

Поэт-влакын почеламутыштым лудын, Даниил возкалаш кумылангын. «Малые Свято-Сергиевские образовательные чтения» республикеке конкурсшто Олыкъялын эргыже, Российын геройжо В.Ивановлан пöлеклалтше шке возымо почеламутшо дене кокымшо верыш лектын.

**Х.АЛЕКСАНДРОВА.**

Авторын фотожо.



## «Вочконавт» келшен

Немда кундем Чобык ялыште шочшо марий серызе Борис Даниловын «Палыме рвезе» книгажым лудым. Тушко «Миша – артиллерист» повестьым да ойлымаш-влакым пуртым. Мыланем «Вочконавт» ойлымаш келшыш. Түн герой – кудымшо классыште тунемше Миша Чемяков. Тудо литературым, историйым, физикым йöрата. Шуко лудеш. Сар нерген книгаг шергалмекше, кочаж дене пырля лончыла. Изи улмыж годым милиционер, тракторист лияш шонен. Андриян Николаев ден Павел Поповичын сандалык гыч сайын пöртылмышт деч вара Миша космонавт лияш кумыланеш. Рвезе шонымашкыже шуэш мо? Пален налнеда гын, ойлымашым лудса.

**Алина СОЛОВЬЁВА.**

У Торъял, Немда.



Л.ИВАНОВА фотожо.

## Дневникым вүден сененыт

#Лудшо\_ен-ончыльен

1-ше вер дене

палемдалтыныт:

**Есения Ларионова**  
(Шойбулак, туныктышо  
О.А.Фёдорова);

**Амалия Рябинина**  
(Азаново, туныктышо  
Н.П.Мочалова);

**Екатерина Иванова**  
(снимкыште) (Турша,  
туныктышо Л.В.Иванова).

паша пурен. Йоча-влак тунемме идалык мучко лудмо книгагала почеш дневникым вүденыт. Тушан шке шонымашыштым возеныт, сүретым кельштареныт але вес йон дене дневникыштым сбрастареныт.

– *Танасымашке Медведево гимназий, 2-шо номеран Медведево да Руэм школла гыч эн шуко паша пурен,* – ойла Лариса Геннадьевна.

– *Кажне дневник шкешотан да икте-весе деч ойыртемалтиш лийын. Паша-влакым чумырен, Руэм селасе книгагудышто ончерым кельштарыме.*

Л.ГРИГОРЬЕВА ямдылен.

Кызыт йоча-влакым книгагудым кузе шумандаш? Медведево районысо Руэм школышто туналтыш класслам туныктышо Л.Г.Иванова

икшыве-влак лан конкурсым эртарен. Пашашке Руэм селасе книгагудым ушен. «По секрету всему свету, что читаю, расскажу» конкурсышко районысо тюрлө школышто туналтыш класслаште тунемше-влак деч ятыр

Волков.

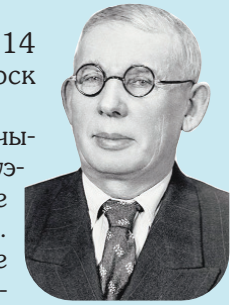
**Шочын:** 1891 ий 14 июньышто, Усть-Каменогорск олаште.

**Тунемын:** тунгалтыш шинчымашым ачаж ден аваже пуэныт. Усть-Каменогорск оласе училищым тунем лектын. 1907 ийыште Томск оласе туныктыш институтыш тунемаш пурен. Ярославльсе педагогике институтышто, Москосо кугыжаныш университетыште шинчымашым налын.

**Паша:** 1910–1913 ийлаште шочмо верыштыже туныктышылан тыршен. Ярославль оласе школышто директор лийын. Москосо кугыжаныш институтышто пашам ыштен.

**Произведений-влак:** «След за кормой», «Два брата», «Царьградская пленница» повесть-влак, «Зодчие» роман, «Волшебник Изумрудного города», «Урфин Джюс и его деревянные солдаты», «Семь подземных королей» йомак сынан повесть-влак да шуко моло.

**Онгай факт:** школым 12 ияш тунем пыта-рен. «Волшебник Изумрудного города» повестыым 13 ийлышыш кусарыме.



Руш  
писатель, туныкты-  
шо, драматург, кусары-  
ше А.М.Волковын шоч-  
мыжлан – 130 ий.

«Волшебник Изумрудного города» йомак-повесть почеш йодыш-влак лан вашмутым филвордышто кычалза.

1. Йомакын тун геройжо.
2. Страшила мо гыч ыштыме лийын?
3. Эллин ачаже.
4. «Страшилан вуйдорыкшо уке» манын ойлышо кайык.
5. Геройын шочмо верже.
6. Пийын лумжө.
7. Тутан деч вара Элли могай элыш логалын?
8. Янлык-влакын кугыжашт лияш манын, Лев мом сенен?

## #У\_книга\_шорлык

Книгашке

шочмо кундемлан,  
икте-весым пагалымашлан,  
калыкын геройло пашажлан  
пөлеклалтишеч почеламут-  
влакым пуртымо.

ИВАН БЕРДИНСКИЙ

Мый шочым.  
Жап ыле сорае...



1921  
2021

КРАСНОЙ НИТЬЮ  
ПРОШТОЕ ВРЕМЯ

В.Мальцевын  
ямдылыме книгаже  
Марий комсомол организа-  
цийлан 100 ий теммылан  
пөлеклалтын.

Лудаш йоратымаш –  
пүрымашын эн сай пөлекше.

А.КОСИМОВ.

Э	Б	Э	О	Л	Й	К	А	Н	З
Л	В	Н	Ў	Р	Н	Ш	З	Х	А
Л	И	Ы	Р	Е	М	Ы	М	О	С
Ө	Л	Я	Э	Й	Ж	Е	В	И	Ь
А	И	Ы	О	М	Т	Ю	У	Н	О
Э	Е	Й	Л	Р	Д	Ж	Б	Ю	В
Т	В	Я	Ы	И	Ь	О	Н	Ў	Ф
О	Ч	Ь	М	Ў	Ш	Г	Ө	Р	С
Т	Р	Г	Л	Ф	К	А	К	В	Я
О	Ш	К	А	Ы	О	Р	Е	Щ	Ў



**Еш дене лудына**

Шога ойла:

– Мый тый дечет сайрак улам, шонтыракат, ушанракат улам.

– Уке, мый рвезырак улам гынат, тый мыланем от шу. Мый денем куралаш кресаньыклан шканжат, имныжланат куштылгырак.

– Э-э, мый денем мом ойлет? – Шога нержым кўшкё нёлтале. – Куралме годым мый кидмучаште веле коштамыс!

– Уш-акылдыме! Куштылго улатат, кайымет годым мландым чорык да чорык шуркалет аман? Мый туге огыл – йўксё гай тёр каем.

– Шояклет! Шке дечет кутум туныктынет! Але рвезырак улат, ушлан шуылден отыл. Мыйын наре пашам ыштен ончо, вара ужат.

– Эй, ойлет шул, могай пайда тый дечет? Зиян веле. Шонтемынатат, йўдыгаш тўналынат!

– Тый пеш ушан улат!

– Айда туге гын иктаж ег деч йодын ончена: кудыжо сайрак...

Каят. Ик шонто кутызам вашлийыт. Шога туддеч йодеш:

– Кутызай, каласен пу-ян. Теве ме саде ужарвуй дене ўчашышна, каласе, кудына сайрак?

Кутыза тудлан ойла:

– Шогам вурсымым нигуштат ужын-колын омыл. Ачам-кочам тый денет мўшкырыштым теменьт, меат садыгак. Тый, Шога, сайрак улат.

– Ужат! Эше ўчашет! Кё чын?

Плут пуштыланаш тўнале:

– Айда кум ег марте йодына. Кумытынат тыйым моктат гын, вара ом ўчаше.

Шога кона. Адак умбаке каят. Вашешышт рвезырак марий толеш. Плут Шога деч ончык лектешат, йодеш:

– Каласе-ян, родо, кудына сайрак, кудына дене тыланет куралаш куштылгырак?

Марий ончыг өреш, вара ойлаш тўналеш:

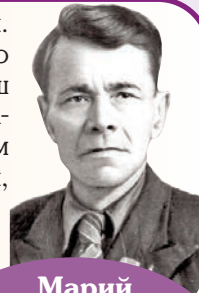
– Тый, Плуг, сай улат. Тый мемнам индыралтмаш гыч утарышыч. Тыйын лекмекет, темырак илаш тўнална. Кинде ожсо деч сайрак шочаш тўнале. Ожныракше тыйын нерген калыкын колмыжат ок шу ыле. Ик гана эргым ола гыч тольо, салтак гыч. Кўдынжё тыйым кондыш. Мый тудым пеш вурсышым, оксам арам кышкен коштат, тидым налмешкет, кок шогам налын тол ыле, маньым...

– Колат, мом ойлат ег-влак? – Шога нержым кўшкё нёлтале, воштылал кычкырале.

– Чу, шого, ончычак ит моктане... – марий лутыч ышга. – Илен-толын, такыр куралаш пагыт шуо. Терысым ала-кунамак лукна, кошкенат пыгыш, а йўр уке да уке – мланде кў гай лие. Калык кура-

Икана па-сушто важык Шога ден Плут вашлийынытат, ўчашаш пижыныт.

Чын фамилийже – Токмурзин. Тудо 1896 ий 20 июньшто Одо кундем Карагөл район Ныргындыш ялеш шочын. 1920-шо ийлаште усталык пашаже тўналын. Тунам Ломберын, Ломбер, Менчла марий, Токмырзан шоялўмла дене савыкталтын. 1929 ийыште «Уло ял дене» ойлымаш сборникше лектын. Илья Михайлович пианино, гармонь, балалайке, скрипке, гитар, мандолине дене шоктен моштен.



**Марий серызе Илья Ломберскийын шочмыжлан – 125 ий.**

лаш лекте – куралаш ок лий: шога ок пуро, келгын колтет – имне шушпын ок

керт. Мыйынат эргым куралаш лекте... Плуг дене. Шога дене куралше-влак пўжалт пытен, кидым нузылтен толашат. А мыйын эргым плугым

тёрлатен шындыш веле – огешат чарне, тувыржат кукшо, мурен веле куралеш... Тыге куралме деч вара киндыжат сайын шочо... Тый, Плут, кертыч, корнет кумда лийже.

– Кольыч, шўкшё Шога? Тый дечет ойгым веле ужыт.

– Каена эше умбакырак, кумшо деч йодына.

Адак умбак тарванат. Плутшо чевер кечым ончен шыргыж кая, а Шогаже нержым ўлыкё сакен шўртнен ошкылеш. Каят-каятат, каналгаш шогалыт. Ончат: мўндырнё ала-мо шемын коеш...

Плут ден Шога чылт өрмалгышт – мо томаша тиде, шке куту орва гай, чот мўтыра. Тудым ик айдеме кушкыж пинчын, шентелныже вич-куд плут гай арвер-влак шўдырнат. Плут ден Шога нимом пелештенат огыт керт. Нуно ўмырешышт имне почеш шўдырнен коштыныт, а тыште имнят уке – мўтырышё ора шкак курал кая... Саде арвер толят, Шога пелке коран ыш шукто – Шога ўмбаке кўзенат кайыш. Шога лу-влак шыдыр-шодыр веле шоктышт.

– Ха-ха-ха! Пыгыш мо вует? – Плут манын гына шуктыш, саде арверет кычкырале:

– Коранза! Огыда уж мо, трактор толеш!

Вара Плугым, оргалын, ала-кушко намиен кудалтышат, мўтырен эртен кайыш. Тыгай томашам Плут ужын огыл ыле. Теве айдеме кушко шуын – имне деч посна куралеш. Плут ўчашымыжымат мондыш, пудыргышо Шога дек миен возо.

– Чыным... кычалын... огына кае мо?

– Кай... шкетак... – Шогаже изи гына йўкшё дене кечкыжын пелешта. – Ынде мый коле-ем! Мый ынде иктыланат ом кўл... Ожно тыгай огыл ылыс.

– Ожсым ит ойло, Шога родем, ожсо илыш пыгыш, ужамат... Тыгай томаша шуырак лиеш гын, тый огыл, мыйт кужу ўмыран ом лий дыр...

**Россий Федерацияысе цифровой винаям, связь да массовый коммуникаций министерствын окса польшыж дене лукмо.**

**Илья ЛОМБЕРСКИЙ**  
**КӨ ЭН САЙ ЫЛЕ,**  
**КӨ ЧЫЛА ДЕЧ САЙ**

**Йомак**



## Сөрал шочмо вер



Фотом школы архивше гыч валме.

Йоча-влакым аралыме тўнямбал кечын ме, Эгерсола школын туныктышо ден тунемшыже-влак, Кўчыкэгер ялысе клуб пашаен-шамыч да М.Казаков лўмеш тоштер вуйлатыше Г.К.Сошина, шочмо кундемнын сөраллыкшым ончал савырынышна. Корнына «Йошкар сер» пўртўс памятникыш шуйналте. Тушто модна, кочна, пўртўсым эскерышна. Курык гыч волымына годым Йошкар книгаш пуртымо ўдырката пеледышым верештна. А ландышыже тушто шуко-шуко! Ош купын сылынылыкше дене кугешнышна. Мыланем поход моткочак келшыш. А пырля лиймыже эн шерге!

Ксения БУТЕНИНА.

Морко район.

15 июнь – Мардежын тўнямбал кечыже.

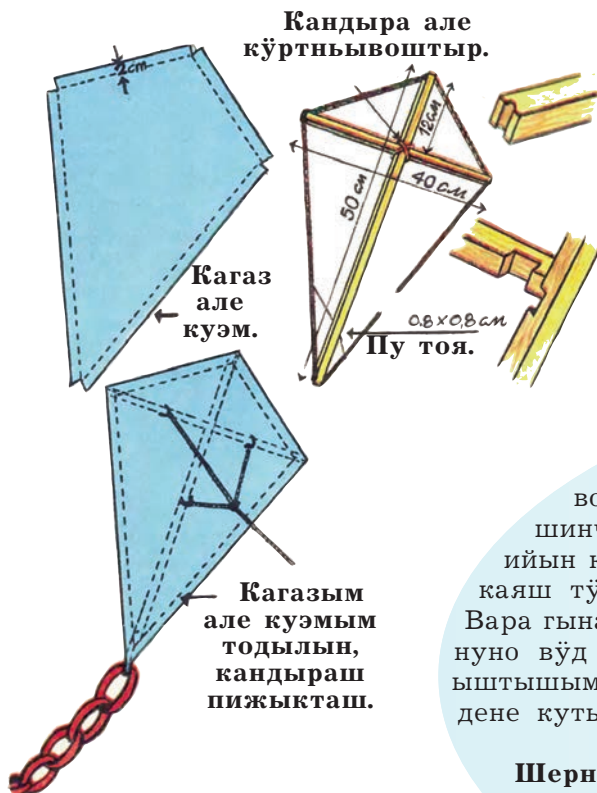
Сўрет почеш юж кишкым ыштыза.

Кече йошкарген шинчеш гын, эрлашыжым мардеж тарвана.

Шўдыр-влак модмыла койыт гын, мардеж лийшашлык.

Пачемыш лукыш пызна – мардежым вучыман.

Калык пале.



## Шылын модыт

Кўтўм кўтымем годым, волюкым эгер сер деке волтымеке, мыят каналташ шинчым. Вўдыштў комбо-влак ийын коштыт. Нуным тора гыч эскерем. Трук писын ийын каяш тўналыч, теве-теве чонештат, шонет. Мо лийын? Вара гына умылышым, комбо-влак тыге танасат улмаш. Эше нуно вўд йымалне шылын модыт. Тыгайрак иктешлымышым ыштышым: комбо-влакат айдеме гай улыт, шке йылмышт дене кутырат, модынат моштат.

Шернур, Чылдемыр.

Дима ВЕДЕНЬКИН.



Петр I вуйлатыме жап Российын историйыштыже келге кышам коден. Тудо и л ы ш ы ш к е тўрлў у вашталтышым пуртен. Муслан, салтак-влак шола ден пурла велым палышт манын, шола йолешышт шудым кылдаш кўштен, а пурла могыреш – олымым. Строй дене кошташ тунемме годым салтак-влаклан «шудо – олым, шудо – олым» командым пуэныт. Тыге салтак-влак чоткыдын маршироватлаш тунемыныт.

Коньким йолчиемыш пижыктыше икымше ег – Петр I. Ожно коньким йолчиемыш кандыра але шўштўштў дене кылденыт. Кызытсе гай йольчечым Голландийыште лиймыж годым ужын, вара Российыште ышташ тўналыныт.

Тушто:

Ўлыкшў ончалат – шанчаш, кўшкыжў ончалат – кок совок.



«Ямде лий» йоча газет  
Тўн редактор  
Л.Н.ГРИГОРЬЕВА.  
Индекс: П4696.  
Тираж 1150 экз. Заказ  
Формат – А-4-8.

[https://vk.com/yamde\\_lii](https://vk.com/yamde_lii)  
<https://ok.ru/yamdelii>  
E-mail: [yamde\\_lii@mari-el.ru](mailto:yamde_lii@mari-el.ru)  
(документ кагазлан),  
[yamde\\_lii@mail.ru](mailto:yamde_lii@mail.ru)  
(автор-влаклан)  
Сайтын адресше: ямделий.рф

УЧРЕДИТЕЛЬ-ВЛАК: Марий Эл Республикысе культуру, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерстве, «Ямде лий» газет редакций.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «Марий Эл Республикысе Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийнын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Газетым Массовый коммуникаций сферыште да культур наследийым аралымаште законодательствым шуктен шогымым эскерыше Федеральный службын Приволжский федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме.  
Номер – ПИ №ФС 18-1999,  
2005 ий 10 февральыште пуымо.

0+

Печатыш пуымо жап –  
14-00,  
фактически – 13-00

Авторын да редакцийын шонымышт тўрлў лийын кертыт. Серыш-влак мўнгеш огыт колталт.  
Ак – кутырен келшыме почеш.

Редакцийын да издательнын адресше:  
424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкше урем, 20-шо пўрт.  
Тел. 8(8362) 45-22-82(факс)

**Конкурс**

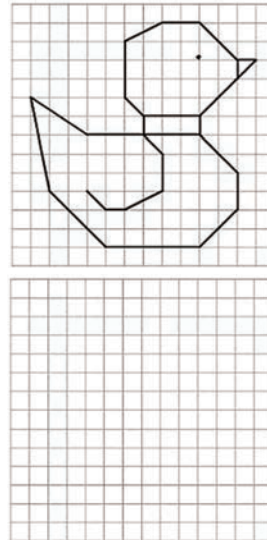


**Кенжеын чияже**

Артём ИВАНОВ.

Йошкар-Ола.

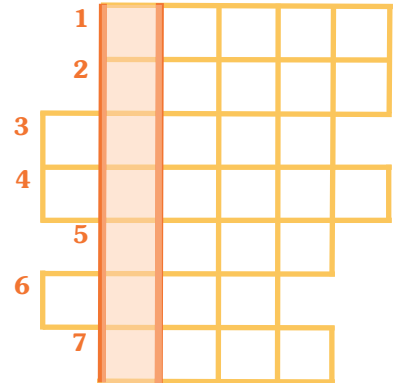
Лудым сүретлыза да чиялтыза.



**Кроссворд**

Рушла гыч марлашке кусарыза.

Чын вашештымеке, эн вучымо жапемым пален налыда.



- 1. Дорога. 2. Кузнец.
- 3. Земляника. 4. Ромашка.
- 5. Солнышко.
- 6. Кукушка. 7. Бабочка.

Ангелина МОЧАЛОВА.  
Советский, Ёрша.

Тыште мыняр шарым уждыда? Шотлыза.



**Математике кроссворд**

7	-	1	=		+		=	9
-		+		-		+		-
	+	2	=	4	-		=	3
=		=		=		=		=
5	-		=	2	+		=	
+		-		+		+		-
4	+		=		-	2	=	4
=		=		=		=		=
	-	1	=		-	6	=	

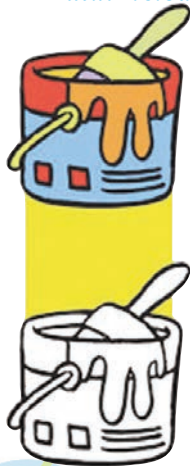
**Сүретыште фигур-влакым шотлыза.**




Чывылан чывигыж деке корным муаш полшыза.



Чиялтыза.



5 ойыртемын муза.



**Тушто**

Ончаш моткочак йоратем.  
Я куанем, тургыжланем.  
Пырляште кычкырем мый: «Гол!».  
Могай виан улмаш ...



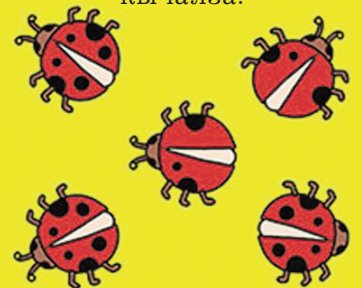
Мо тыште уто?



Шылтыме цифрым пален налза.



Икгай трай-влакым кычалза.



Интернетысе сүрет-влакым кучылтмо.